

<https://doi.org/10.15407/econlaw.2025.04.110>
УДК 342:352.075(477)

Руслан БЕДРІЙ, канд. юрид. наук, доц.,
доцент кафедри конституційного права
Львівський національний університет імені Івана Франка,
м. Львів, Україна
orcid.org/0000-0001-8967-5407

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОСТОРОВОГО ПЛАНУВАННЯ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ВІЙНИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

Ключові слова: просторове планування, організаційно-правове забезпечення, комплексний план просторового розвитку, містобудівна документація, російське збройне вторгнення, повоєнна відбудова країни.

Проаналізовано стан організаційно-правового забезпечення процесу просторового планування територіальних громад в Україні. Вказано, що вирішенню проблемних питань могло б сприяти ухвалення окремого Закону України «Про просторове планування», у якому слід відобразити сучасні світові та європейські підходи у зазначеній сфері та закріпити відповідну термінологію. Акцентовано увагу, що Законом України від 17.06.2020 № 711-IX «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо планування використання земель» було закріплено новий інструмент просторового планування — комплексний план просторового розвитку території громади, який поєднує у собі одночасно і містобудівну документацію, і документацію з землеустрою на місцевому рівні. Зроблено загальний висновок, що перехід до інтегрованого (комплексного) просторового планування у територіальних громадах створить умови для усунення проблем неузгодженості містобудівних, землеустроєвих і стратегічних документів, сприятиме підвищенню якості й ефективності містобудівних планувальних рішень, що позитивно вплине на забезпечення належного рівня життя та комфорту місцевих жителів і повоєнної відбудови країни.

Вступ. На сьогодні однією з серйозних концептуальних проблем в Україні залишається проблема невизначеності ролі та місця просторового планування. У національному законодавстві досі відсутнє визначення поняття «просторове планування». Попри спробу закріпити його в минулі роки, під час внесення змін до Закону України «Про регулювання містобудівної діяльності» цього так і не відбулося. Отже, усі зміни, які відбуваються на теперішньому етапі у сфері просторового планування, стосуються лише перебудови нинішнього «містобудування». Варто зауважити, що в розвинених європейських країнах просторове планування — це окрема галузь. Тому справедливою є думка фахівців про необхідність виділення просторового планування в Україні та

Ц и т у в а н н я: Бедрій Р. Проблемні питання організаційно-правового забезпечення просторового планування в Україні в умовах війни та перспективи їх вирішення. *Економіка та право*. 2025. № 4. С. 110—118. <https://doi.org/10.15407/econlaw.2025.04.110>

проведення для цього «реформи повного оновлення» [1]. Проте зараз реалізація цього завдання видається доволі проблематичною, оскільки головними викликами держави залишаються протидія повномасштабній російській збройній агресії та ліквідація її наслідків.

Варто наголосити, що з проблемою невизначеності ролі та місця просторового планування в Україні наряду пов'язана й проблема його неналежного законодавчого забезпечення. На думку науковців Р. Лозинського, О. Склярської, Г. Лабінської, О. Стецюк, вирішенню зазначених проблемних питань могло б посприяти ухвалення окремого Закону України «Про просторове планування», у якому слід відобразити сучасні світові та європейські підходи у зазначеній сфері та закріпити відповідну термінологію [2, с. 572]. Варто нагадати, що проект такого закону був розроблений у співпраці з німецькими партнерами, однак сьогодні перспективи його розгляду в парламенті є досить незначними [3].

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Теоретичні та прикладні аспекти функціонування місцевого самоврядування, включно з питаннями, пов'язаними з проблемами просторового планування територій громад, формування планів стратегічного розвитку та генеральних планів населених пунктів, поєднання їх положень з метою напрацювання дієвого інструменту муніципального управління розглядали вітчизняні вчені М.О. Баймуратов, О.В. Батанов, К.Х. Герасимюк, Р.А. Джабраїлов, І.В. Ігнатенко, В.С. Куйбіда, Р.М. Лозинський, Я.В. Лазур, М.І. Мельник, В.А. Устименко, Д.В. Федчишин, С.Д. Щеглюк.

Метою статті є з'ясування теоретичних і практичних проблем просторового планування, особливостей організаційно-правового забезпечення просторового планування в умовах війни в Україні та окреслення шляхів покращення ситуації.

Результати дослідження. Термін «просторове планування», як уже зазначено вище, досі залишається невизначеним в національному законодавстві, натомість застосовують терміни «містобудування», «містобудівне планування», які стосуються не лише міст, а й регіонального та сільського рівня. Водночас документація з просторового планування отримала назву містобудівної документації.

На сьогодні у чинному Законі України від 17.02.2011 № 3038-VI «Про регулювання містобудівної діяльності» (зі змінами) (далі Закон) за-

кріплена трирівнева система містобудівної документації:

1) державний рівень — Генеральна схема планування території України та схеми окремих частин території України;

2) регіональний рівень — схеми планування територій областей, а також районів та їх окремих частин;

3) місцевий рівень — генеральні плани населених пунктів, плани зонування територій, комплексні плани просторового розвитку територій територіальних громад, концепції інтегрованого розвитку громад тощо.

Щодо містобудівної документації на місцевому рівні, відповідно до Закону, генеральний план населеного пункту визначає принципові стратегічні аспекти вирішення питань розвитку, планування, забудови та іншого використання території населеного пункту. На основі генерального плану розробляють план зонування території, у якому визначають умови та обмеження використання території для містобудівних потреб у межах визначених зон. Крім того, існує детальний план території, що уточнює положення генерального плану, визначає планувальну організацію, просторову композицію, функціональне призначення, параметри забудови та ландшафтну організацію частин населеного пункту, призначених для комплексної забудови.

Також у містобудівних умовах та обмеженнях забудови земельної ділянки визначають питання обмежень і заборон, такий документ закріплює комплекс планувальних та архітектурних вимог щодо проектування і будівництва.

Слід зазначити, що на практиці використовують і значну кількість інших прямих та непрямих інструментів просторового планування, які, однак, недостатньо розроблені на нормативному рівні та неповно проаналізовані у спеціальній науковій літературі.

На модернізацію просторового планування позитивно вплинули децентралізаційні процеси в державі, розпочаті 2014 р., коли було затверджено урядову Концепцію реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади (від 01.04.2014). Згідно з положеннями Концепції серед основних повноважень органів місцевого самоврядування, зокрема, були закріплені: планування розвитку території громади, планування місцевого економічного розвитку, а також територіальна до-

ступність отримання послуг в громаді, де проживає особа, тощо.

Серед головних завдань муніципальної реформи є створення економічно-спроможних самодостатніх територіальних громад, що неможливо здійснити без забезпечення ефективного планування просторового розвитку у громадах. У цьому контексті варто нагадати, що дещо оновлена система просторового планування на місцевому рівні, яка поєднує програми соціально-економічного розвитку з містобудівною та містовпорядною документацією, законодавчо закріплена з липня 2021 р., коли вступив у силу Закон України від 17.06.2020 № 711-IX «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо планування використання земель» (далі Закон № 711-IX) [4].

На думку І.В. Ігнатенка, серед концептуальних положень даного закону можна виокремити: зонування земель у межах територіальних громад; удосконалення управлінської діяльності у сферах містобудування та землеустрою; спрощення процедури здійснення топографо-геодезичних і картографічних робіт для цілей і потреб просторового планування; стимулювання розвитку автоматизованих систем управління ресурсами, а також сприяння комплексному підходу до збереження повноцінного життєвого середовища, природного довкілля та культурної спадщини; забезпечення ефективності використання та охорони усіх земель у межах територіальної громади [5, с. 131—132].

Певною новелою для національного законодавства стало закріплення у Законі № 711-IX нового інструмента просторового планування — комплексного плану просторового розвитку території громади. Комплексний план поєднує у собі одночасно і містобудівну документацію, і документацію із землеустрою на місцевому рівні.

Так, у комплексному плані визначається: організація планування; функціональне призначення території; основні засади та напрями формування єдиної системи надання громадських послуг населенню; дорожня мережа, інженерно-транспортна інфраструктура та благоустрій, цивільний захист території та жителів від небезпечних природних і техногенних процесів; охорона земель та інших складових компонентів навколишнього природного середовища; формування екомережі; заходи щодо охорони культурної спадщини; порядок реалізації ухва-

лених рішень, включно з етапами освоєння даної території громади [4].

До очевидних переваг наявності комплексного плану просторового розвитку території громади вітчизняні вчені М. Мельник, І. Лещух та Д. Тимків, зокрема, відносять такі:

1. Комплексний план є гарантією довготривалого розвитку громади, незалежно від зміни влади в країні. Так, у разі долучення усіх стейкхолдерів (зацікавлених сторін) до створення даного документа на початковому етапі та відображення їхніх ідей у містобудівній документації, зазначені ідеї, без сумніву, будуть реалізовані.

2. У комплексному плані відображено баланс економічного, соціального та екологічного розвитку територіальної громади.

3. Комплексний план враховує та відображає інтереси усіх стейкхолдерів.

4. Наявність комплексного плану суттєво сприяє охороні довкілля, оскільки цей документ створює можливість не лише проведення детальної інвентаризації усіх наявних природних ресурсів (лісів, корисних копалин тощо), а й внесення їх до кадастру. Окрім того, вбачається, що зонування території громади матиме позитивний вплив на збереження природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки.

5. Комплексний план просторового розвитку території громади можна розглядати як одну з форм регулювання муніципально-правових відносин, що запобігають неналежному використанню земельних ділянок, зокрема їх незаконній забудові, а також порушенню встановлених містобудівних норм і правил, що можуть негативно впливати на довкілля та здоров'я мешканців громади [6, с. 22].

Щодо законодавчого закріплення необхідності розроблення такого плану в Законі № 711-IX, вважаємо, що воно є обґрунтованим, оскільки спрямоване на виокремлення функціонального призначення території громади із сукупності економічних, соціальних, екологічних та інших факторів. Крім того, метою чіткого визначення функціонального призначення території будь-якої громади є забезпечення сталого розвитку даного територіального співтовариства, його соціальної, інженерної, транспортної інфраструктури та інтересів місцевих жителів.

Нормативне закріплення за територіальною громадою можливості самій здійснювати функціональне планування усіх своїх територій, включно з режимом їх забудови, також є пози-

тивним. У даному контексті Д.В. Федчишин слушно зазначає, що насамперед територіальна громада зацікавлена у раціональному та ефективному використанні її земель під забудову, що повинно здійснюватись у чіткій відповідності до містобудівної та земельпорядної документації [7, с. 50].

Важливо також зацентрувати на необхідності врахування у комплексному плані просторового розвитку не лише інтересів органів місцевого самоврядування чи окремих підприємств, а й усіх мешканців громади. Саме цей документ покликаний стати дозвільним для здійснення забудови на території громади. До того ж місцеві інвестори, які володіють земельними ділянками, на етапі розроблення комплексного плану мають представити свої конкретні подальші плани. Отже, реалізація комплексного плану просторового розвитку створює можливість для територіальної громади здійснювати планування процесу залучення інвестицій, що на пряму повинно сприяти підвищенню соціально-економічного рівня та якості життя в громаді.

Варто нагадати, що відповідно до приписів Закону № 711-IX, а також Закону України «Про регулювання містобудівної діяльності», Постанови КМУ від 01.09.2021 № 926 «Про затвердження порядку розроблення, оновлення, внесення змін та затвердження містобудівної документації», розроблення комплексних планів просторового розвитку територій територіальних громад органи місцевого самоврядування повинні були забезпечити до 1 січня 2025 р. Тобто до зазначеної дати (01.01.2025) сільським, селищним, міським радам слід було внести до Державного земельного кадастру відомості про функціональні зони територій, визначені у містобудівній документації на місцевому рівні, а також — про межі територій історичних пам'яток, історичних ареалів населених пунктів та зон охорони культурної спадщини, відомості щодо обмежень у використанні земель у сфері забудови тощо.

Проте російське збройне вторгнення в Україну, розпочате 24 лютого 2022 р., негативно вплинуло на різні аспекти життєдіяльності територіальних громад, зокрема й на процес підготовки комплексних планів. Так, згідно з опитуванням, проведеним Всеукраїнською асоціацією громад, станом на кінець першого півріччя 2023 р. рішення про розроблення комплексного плану було ухвалене лише у 41 % територіальних громад, ще у 20 % громад були створені робочі групи, куди

увійшли представники органів місцевого самоврядування, громадськості і підприємців [8].

За результатами опитування, перешкодою в роботі щодо підготовки комплексних планів просторового розвитку громад в умовах воєнного стану можна назвати:

а) брак експертної спроможності територіальних громад в аспекті розроблення комплексних планів, недостатня кількість у громадах кваліфікованих фахівців (архітекторів, геодезистів, земельпорядників тощо) для виконання завдань з просторового планування. Так, на кінець першого півріччя 2023 р. лише у 8 % громад було самостійно розроблене технічне завдання щодо підготовки комплексного плану просторового розвитку, у 36 % громад розпочато збір даних для майбутнього плану і лише у 4 % громад даний процес був завершений. Водночас, за опитуванням, 78 % громад заявили про потребу експертної підтримки процесу просторового планування [8];

б) застарілість картографічної основи. Так, за результатами дослідження Всеукраїнської асоціації громад, 91 % громад наголошували на необхідності оновлення наявної картографічної основи, проблема здійснення якого полягає в нестачі кваліфікованих кадрів та відсутності змоги проведення аерозйомки в умовах воєнного стану [8];

в) відсутність у громад фінансів, достатніх для підготовки комплексних планів. За результатами опитування, лише 39 % територіальних громад мали можливість профінансувати підготовку комплексного плану просторового розвитку в сумі до 1 млн грн, проте цього було недостатньо, оскільки вартість робіт із розроблення зазначеного документа коливається у межах від 3 до 16 млн грн [8].

Невтішним підсумком зазначених вище проблем стало те, що станом на початок II кварталу 2024 р. не було розроблено та затверджено комплексного плану у жодній територіальній громаді в Україні [9], а на початок 2025 р. на всю країну було затверджено лише два просторових плани: один — на Хмельниччині, інший — у Харківській обл. [10].

Враховуючи критичну ситуацію, що склалася з затвердженням комплексних планів просторового розвитку в державі, 22.07.2025 парламент ухвалив за основу законопроект № 13437 «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо просторового планування терито-

рій (земель)». Метою цього законопроекту стало відтермінування обов'язковості розроблення та затвердження комплексних планів просторового розвитку територій територіальних громад до 01.01.2028. Для громад, розташованих у регіонах країни, де відбуваються бойові дії, заплановано встановлення трирічного терміну після завершення дії воєнного стану [11].

Законопроектом передбачене внесення змін до Земельного кодексу України, законів України «Про регулювання містобудівної діяльності», «Про державний земельний кадастр», «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо планування використання земель».

Крім того, у законопроекті закріплено положення про те, що наявність плану просторового розвитку створює переваги під час розгляду питань щодо фінансування відновлення громади, її інфраструктури за рахунок бюджетних коштів та міжнародної фінансової допомоги.

Є сподівання, що ухвалення зазначеного законопроекту матиме позитивний вплив на залучення інвестицій у будівництво та інфраструктуру, включно з відбудовою територій України, постраждалих внаслідок збройної російської агресії.

Варто зазначити, що 08.08.2025 набув чинності Закон України від 25.03.2025 № 4321-IX «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо використання земельних ділянок для розбудови цифрової інфраструктури».

Крім урегулювання питань, пов'язаних із використанням земельних ділянок для розбудови цифрових мереж, у зазначеному Законі також передбачене відтермінування обов'язкового впровадження комплексних планів просторового розвитку до 01.01.2028 [12].

Громадам фактично надано додаткових два роки на підготовку та затвердження комплексних планів просторового розвитку, що, на наш погляд, повинно допомогти: залучити до роботи над планом кваліфікованих фахівців з архітектури, урбаністики, просторового планування, інженерії тощо; здійснити фаховий аналіз наслідків руйнувань інфраструктури та змін функціонального навантаження на території громади; урахувати нові виклики, пов'язані з російською збройною агресією — від забезпечення потреб внутрішньо переміщених осіб до відновлення інфраструктури та формування безпечного природного середовища; організувати залучення членів громади та представни-

ків бізнесу до обговорення майбутнього комплексного плану просторового розвитку.

Отже, комплексний план просторового розвитку можна розглядати як стратегічний інструмент, що дає можливість громаді здійснювати системне планування використання своєї території, збалансовуючи потреби розвитку, інвестиційної привабливості, безпеки та охорони довкілля. І якщо у мирний час комплексний план насамперед сприяє ефективному управлінню простором громади, то в умовах воєнного стану зазначений документ певною мірою повинен враховувати необхідність адаптації громад до нових реалій життя, пов'язаних з переміщенням населення, руйнуванням інфраструктури, критичною потребою у відновленні тощо.

Вважаємо за доцільне наголосити, що в умовах повномасштабної російсько-української війни у багатьох територіальних громадах відбулись значні економічні, демографічні та інші зміни, що супроводжувались обмеженістю ресурсів і частою трансформацією пріоритетів. Очевидно, що вимога швидкого ухвалення комплексних планів за таких непростих умов, без належної аналітичної роботи та фахової підготовки спеціалістів, могла б створити серйозні ризики як для якості зазначених документів, так і для ефективності ухвалених на їх основі рішень.

Водночас потрібно зауважити, що ідея відтермінування обов'язкового впровадження комплексних планів просторового розвитку спричинила неоднозначну реакцію в суспільстві, оскільки, з одного боку, вона надає громадам додатковий час для підготовки якісних планів, а з іншого — сповільнює процес впорядкування їх просторового розвитку. Крім того, відтермінування обов'язкової підготовки громадами комплексних планів може призвести до продовження безсистемної забудови населених пунктів на основі застарілих чи неповних планів.

Варто зазначити, що навіть попри ухвалення Закону про відтермінування, завдання щодо розроблення та затвердження комплексних планів просторового розвитку не втрачає своєї актуальності, оскільки є складовою частиною підготовки до відновлення громад у післявоєнний період.

На думку більшості фахівців, під час повоєнного відновлення потрібно буде спрямовувати зусилля на те, щоб зробити життя в українських громадах і містах ще кращим за довоєнний період. Так, данський урбаніст Ян Гейл у лекції щодо майбутньої відбудови українських міст,

зокрема, зазначив, що головним принципом післявоєнного відновлення повинен бути такий: «Насамперед люди, потім простори та їх взаємодія, і лише насамкінець — споруди» [13]. Теоретичною базою реалізації основних пріоритетів відбудовчих процесів мають стати наукові концепції креативного міста, зеленого міста, здорового міста, смартситі, компактного міста тощо.

У цьому контексті потрібно нагадати, що у травні 2022 р. парламент ухвалив Закон України від 12.05.2022 № 2254-IX «Про внесення змін до деяких законів України щодо першочергових заходів реформування сфери містобудівної діяльності», у якому передбачено створення нового виду містобудівної документації — Програми комплексного відновлення області, території територіальної громади (її частини) [14]. Розробляють зазначені програми відновлення насамперед ті громади та регіони, що зазнали найбільших руйнувань. Програми повинні бути напрацьовані до 2027 р. та передбачати не лише відбудову інфраструктурних об'єктів і житла, а й заходи, пов'язані із забезпеченням продовольчої безпеки, територіальної оборони, логістики. Станом на 2024 р. більш як 150 громад ухвалили рішення про підготовку таких програм відбудови. У затверджених програмах комплексного відновлення територій громад містяться вихідні дані для розроблення та внесення змін в документацію з комплексного планування на місцевому рівні. Зокрема, Європейською економічною комісією ООН (UNECE) були створені програми *UN4Kharkiv* та *UN4Mykolaiv*, розробляються програми комплексного відновлення зазначених міст, нові генеральні плани, стратегічні документи просторового розвитку [2, с. 578].

Крім того, до документів, які розробляються для відновлення та розвитку територій, що зазнали руйнувань внаслідок збройної російської агресії проти України, належить План відновлення та розвитку громад. Це документ стратегічного планування, який визначає основні завдання і заходи відновлення та розвитку, проекти місцевого розвитку й повинен узгоджуватися з Програмою комплексного відновлення.

Слід зазначити, що деякі українські міста, які постраждали внаслідок воєнних дій, зазнавши значних руйнувань інфраструктури та житла, мають затверджені комплексні Плани відбудови, що уже втілюються в життя в умовах війни. Наприклад, План відновлення Ірпінської міської територіальної громади на 2023—2033 рр.

Нагадаємо, що в Ірпені внаслідок активних бойових дій на початку повномасштабного вторгнення було зруйновано 76 % інфраструктури [15]. План відновлення передбачає розвиток Ірпеня як «міста-саду з розумним серцем».

Загалом повоєнну відбудову можна розглядати і як комплекс дій щодо утвердження інновацій місцевого розвитку та нових підходів у просторовому плануванні. У даному контексті очевидною вбачається необхідність розроблення нової документації з просторового розвитку громад і міст на належній науковій основі.

Висновки. Активізації просторового планування в громадах, що є важливим інструментом формування інтегрованого економічного простору країни загалом, на сьогодні можуть насамперед сприяти такі чинники: кваліфіковані кадри, належне фінансове забезпечення, наявність актуальної та об'єктивної інформації (місцевої статистики), ефективне правове забезпечення. Тож вбачається за необхідне вжити такі заходи:

1. Військові адміністрації на районному та обласному рівнях у співпраці з іноземними партнерами повинні усіляко сприяти забезпеченню громад кваліфікованими фахівцями з просторового планування — як завдяки залученню зарубіжних експертів, так і організації навчання відповідних спеціалістів органів місцевого самоврядування територіальних громад.

2. Забезпечити належне фінансування з боку держави процесу підготовки комплексних планів просторового розвитку територіальних громад, зокрема шляхом виділення субвенцій з державного бюджету на місцевий рівень — на розроблення зазначених документів. Також актуальним є залучення владними структурами різних рівнів міжнародної фінансової допомоги.

3. Компетентним державним органам (у співпраці з іноземними партнерами) необхідно розробити цифрові інструменти для формування місцевої статистики, її подальшого аналізу органами місцевого самоврядування та відповідними експертами, що повинно сприяти підвищенню якісного рівня просторового планування в громадах та переходу до «розумного» планування.

4. Упорядкувати й уніфікувати законодавче забезпечення у даній сфері ухваленням у подальшому окремого Закону України «Про просторове планування», у якому б були відображені сучасні прогресивні світові та європей-

ські підходи щодо регламентації просторового розвитку територіальних громад.

Вважаємо, що просторове планування у територіальних громадах є відображенням основних стратегічних напрямів місцевого розвитку (економіка, освіта й охорона здоров'я, зайнятість населення, ЖКГ, довкілля, культура та історична спадщина тощо). А підготовка якісних комплексних планів просторового розвитку територій громад матиме позитивний вплив на залучення інвесторів і формування умов, що забезпечують рівні можливості, доступність та інклюзивність для різних

суб'єктів, а також ефективне відновлення та належне функціонування комунального сектору економіки.

Крім того, перехід до інтегрованого (комплексного) просторового планування у територіальних громадах створить умови для усунення проблем неузгодженості містобудівних, землепорядних і стратегічних документів, сприятиме підвищенню якості й ефективності містобудівних планувальних рішень, що матиме позитивний вплив на забезпечення належного рівня життя і комфорту місцевих жителів та успішної повоєнної відбудови країни.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Концепції публічного управління у сфері містобудівної діяльності. Збірник аналітичних матеріалів. Київ, 2019. 369 с. URL: http://www.vin.gov.ua/images/doc/vin/dep_dmba/news/Conc.pdf (дата звернення: 15.09.2025).
2. Лозинський Р.М., Склярська О.І., Лабінська Г.М., Стецюк О.В. Проблеми просторового планування в Україні: потрібна реформа повного оновлення? *Суспільство та національні інтереси*. 2024. № 5 (5). С. 567—583. URL: <http://perspectives.pp.ua/index.php/sni/article/view/14672> (дата звернення: 15.09.2025).
3. Бреннер Я. Проект закону про просторове планування в Україні. *Сильні міста. Сильна Україна*. Біла книга: Пропозиції щодо законодавчого та адміністративно-правового реформування сфери міського розвитку в Україні (Додаток 1). Київ, 2017. 126 с. URL: <https://city2030.org.ua/sites/default/files/documents/> (дата звернення: 15.09.2025).
4. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо планування використання земель: Закон України від 17.06.2020 № 711-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/711-20#Text> (дата звернення: 15.09.2025).
5. Ігнатенко І.В. Просторове планування як інструмент управління територіальним розвитком громади: правові аспекти. *Право і суспільство*. 2022. № 3. С. 130—135. URL: <https://dspace.nlu.edu.ua/jspui/handle/123456789/19457?locale=uk> (дата звернення: 15.09.2025).
6. Мельник М., Лещух І., Тимків Д. Просторове планування як інструмент формування інтегрованого економічного простору України в умовах воєнної відбудови. *Галицький економічний вісник*. 2024. № 4 (89). С. 19—27. URL: https://elartu.tntu.edu.ua/bitstream/lib/46473/2/GEJ_2024v89n4_Melnyk_M-Spatial_planning_as_a_tool_19-27.pdf (дата звернення: 15.09.2025).
7. Федчишин Д.В. Правове забезпечення використання та охорони земель громадської забудови. Харків: Фінарт, 2015. 248 с.
8. Розвиток просторового планування в громадах — результати опитування. *Децентралізація*. URL: <https://decentralization.ua/news/16389> (дата звернення: 15.09.2025).
9. Простір мого майбутнього: що дає Комплексний план просторового розвитку для жителів громади. *Децентралізація*. URL: <https://decentralization.ua/news/17872> (дата звернення: 15.09.2025).
10. В Україні лише дві громади затвердили плани просторового розвитку — Шуляк. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-regions/3985718-v-ukraini-lise-dvi-gromadi-zatverdili-plani-prostorovogo-rozvitku-sulak.html> (дата звернення: 17.09.2025).
11. Відтермінування розробки комплексних планів громад: законопроект ухвалений за основу. URL: <https://decentralization.ua/news/19831> (дата звернення: 17.09.2025).
12. Планування з урахуванням реальності: громади отримали додатковий час для підготовки планів просторового розвитку. URL: <https://decentralization.ua/news/19868?page> (дата звернення: 17.09.2025).
13. Гейл Ян. Українські міста майбутнього. URL: https://www.facebook.com/watch/live/?ref=watch_permalink&v=2498117473658099 (дата звернення: 17.09.2025).
14. Верховна Рада прийняла в цілому Закон щодо першочергових заходів реформування сфери містобудівної діяльності. *Офіційний вебпортал Верховної Ради України*. URL: <https://www.rada.gov.ua/news/razom/222793.html> (дата звернення: 17.09.2025).
15. План відновлення Ірпінської міської територіальної громади на 2023—2033 рр. *Офіційний сайт Ірпінської міської ради*. URL: <https://imr.gov.ua/plan-vidnovlennia-irs/> (дата звернення: 17.09.2025).

Надійшла 29.09.2025

REFERENCES

1. Kontseptsii publichnoho upravlinnia u sferi mistobudivnoi diialnosti. Zbirnyk analitychnykh materialiv. Kyiv, 2019. 369 p. URL: http://www.vin.gov.ua/images/doc/vin/dep_dmba/news/Conc.pdf [in Ukrainian].
2. Lozynskiy R.M., Skliarska O.I., Labinska H.M., Stetsiuk O.V. Problemy prostorovoho planuvannia v Ukraini: potribna reforma povnoho onovlennia? *Suspilstvo ta natsionalni interesy*. 2024. No. 5 (5). P. 567-583. URL: <http://perspectives.pp.ua/index.php/sni/article/view/14672> [in Ukrainian].
3. Brenner Ya. Proekt zakonu pro prostorove planuvannia v Ukraini. Sylni mista. Cylna Ukraina. Bila knyha: Propozytsii shchodo zakonodavchoho ta administratyvno-pravovoho reformuvannia sfery miskoho rozvytku v Ukraini (Dodatok 1). Kyiv, 2017. 126 p. URL: <https://city2030.org.ua/sites/default/files/documents/> [in Ukrainian].
4. Pro vnesennia zmin do deiakyykh zakonodavchykh aktiv Ukrainy shchodo planuvannia vykorystannia zemel: Zakon Ukrainy vid 17.06.2020 No. 711-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/711-20#Text> [in Ukrainian].
5. Ihnatenko I.V. Prostorove planuvannia yak instrument upravlinnia terytorialnym rozvytkom hromady: pravovi aspekty. *Pravo i suspilstvo*. 2022. No. 3. P. 130-135. URL: <https://dspace.nlu.edu.ua/jspui/handle/123456789/19457?locale=uk> [in Ukrainian].
6. Melnyk M., Leshchuk I., Tymkiv D. Prostorove planuvannia yak instrument formuvannia integrovanoho ekonomichnoho prostoru Ukrainy v umovakh voiennoi vidbudovy. *Halytskyi ekonomichnyi visnyk*. 2024. No. 4 (89). P. 19-27. URL: https://elartu.tntu.edu.ua/bitstream/lib/46473/2/GEJ_2024v89n4_Melnyk_M-Spatial_planning_as_a_tool_19-27.pdf [in Ukrainian].
7. Fedchyshyn D.V. Pravove zabezpechennia vykorystannia ta okhorony zemel hromadskoi zabudovy. Kharkiv: Finart, 2015. 248 p. [in Ukrainian].
8. Rozvytok prostorovoho planuvannia v hromadakh — rezultaty opytuvannia. *Detsentralizatsiia*. URL: <https://decentralization.ua/news/16389> [in Ukrainian].
9. Prostir moho maibutnoho: shcho daie Kompleksnyi plan prostorovoho rozvytku dlia zhyteliv hromady. *Detsentralizatsiia*. URL: <https://decentralization.ua/news/17872> [in Ukrainian].
10. V Ukraini lyshe dvi hromady zatverdily plany prostorovoho rozvytku — Shuliak. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-regions/3985718-v-ukraini-lise-dvi-gromadi-zatverdili-plani-prostorovogo-rozvitku-sulak.html> [in Ukrainian].
11. Vidterminuvannia rozrobky kompleksnykh planiv hromad: zakonoproiekt ukhvalenyi za osnovu. URL: <https://decentralization.ua/news/19831> [in Ukrainian].
12. Planuvannia z urakhuvanniam realnosti: hromady otrymaly dodatkovyi chas dlia pidhotovky planiv prostorovoho rozvytku. URL: <https://decentralization.ua/news/19868?page> [in Ukrainian].
13. Heil Yan. Ukrainski mista maibutnoho. URL: https://www.facebook.com/watch/live/?ref=watch_permalink&v=2498117473658099 [in Ukrainian].
14. Verkhovna Rada pryiniiala v tsilomu Zakon shchodo pershocherhovykh zakhodiv reformuvannia sfery mistobudivnoi diialnosti. *Ofitsiinyi vebportal Verkhovnoi Rady Ukrainy*. URL: <https://www.rada.gov.ua/news/razom/222793.html> [in Ukrainian].
15. Plan vidnovlennia Iripinskoi miskoi terytorialnoi hromady na 2023-2033 rr. *Ofitsiinyi sait Iripinskoi miskoi rady*. URL: <https://imr.gov.ua/plan-vidnovlennia-irs/> [in Ukrainian].

Received 29.09.2025

Ruslan BEDRII,
PhD (Law), Associate Professor,
Associate Professor of the Department of Constitutional Law
Ivan Franko National University of Lviv, Lviv, Ukraine
orcid.org/0000-0001-8967-5407

PROBLEMATIC ISSUES OF ORGANISATIONAL AND LEGAL SUPPORT
FOR SPATIAL PLANNING IN UKRAINE UNDER MARTIAL LAW
AND PROSPECTS FOR THEIR RESOLUTION

The state of organisational and legal support for spatial planning in Ukraine is analysed. Emphasis is placed on the conceptual problem of the uncertainty concerning the role and place of spatial planning, as well as the absence of a definition of the concept of “spatial planning” in national legislation. Despite this, in developed European countries, spatial planning is a distinct field. It is noted that the adoption of a separate Law of Ukraine “On Spatial Planning” could contribute to resolving these issues, which should reflect current global and European approaches in this area and establish relevant terminology.

The updated spatial planning system at the local level has been enshrined in law since July 2021, when the Law of Ukraine “On Amendments to Certain Legislative Acts of Ukraine Regarding Land Use Planning” No. 711-IX of June 17, 2020, came into force. It provided for a new spatial planning tool, namely a comprehensive spatial development plan for the community, combining both urban planning documentation and land management documentation at the local level. In accordance with the provisions of Law No. 711-IX and some other normative acts, local self-government bodies were required to develop comprehensive spatial development plans for the territories of territorial communities by January 1, 2025. However, the Russian armed invasion of Ukraine, which began on February 24, 2022, has negatively affected various aspects of the life of territorial communities, including the process of preparing comprehensive plans. Given the critical situation concerning the approval of comprehensive spatial development plans, the Parliament postponed the mandatory implementation of comprehensive plans until January 1, 2028. However, despite the adoption of the law on postponement, the task of developing and approving comprehensive spatial development plans remains relevant, as it is an integral part of preparing for rebuilding communities in the post-war period.

A logical conclusion has been made that three main factors can currently contribute to the intensification of spatial planning in communities, which is an important tool for the formation of an integrated economic space for the country as a whole: a) qualified personnel, b) adequate financial support, and c) availability of up-to-date and objective information (local statistics). In addition, the transition to integrated (comprehensive) spatial planning in local communities will create conditions for eliminating the problems of inconsistency in urban planning, land management and strategic documents; contribute to improving the quality and effectiveness of urban planning decisions, which will have a positive impact on ensuring an adequate standard of living and comfort for residents and the successful post-war reconstruction of the country.

Keywords: spatial planning, organizational and legal support, comprehensive spatial development plan, urban planning documentation, Russian armed invasion, post-war reconstruction of the country.